

E-ISSN: 3023-820X
Yaz 2025 • Summer 2025
Cilt 2 • Volume 2
Sayı 1 • Issue 1

Klasik Divan

Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (KD-UDKEAD)
International Journal of Language, Culture and Literature Researches (KD-IJLCLR)

Editör

Öğr. Gör. Esra AKA
(Muş Alparslan Üniversitesi)

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ahmet Atilla ŞENTÜRK
(İstinye Üniversitesi)

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Prof. Dr. Bahir SELÇUK
(Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Nimet YILDIRIM
(Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Bülent BAYRAM
(Kırklareli Üniversitesi)

Prof. Dr. Oğuzhan DURMUŞ
(Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Bünyamin TAŞ
(Aksaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan Kemâl TAVUKÇUOĞLU
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru Burcu YILMAZ
(İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Ozan YILMAZ
(Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Fettah KUZU
(Gaziantep Üniversitesi)

Prof. Dr. Sadık ARMUTLU
(Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)

Prof. Dr. Gencay ZAVOTÇU
(Kocaeli Üniversitesi)

Prof. Dr. Serkan TÜRKOĞLU
(Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR
(Gaziantep Üniversitesi)

Prof. Dr. Şerife YALÇINKAYA
(Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK
(Adıyaman Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN
(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal YAVUZ
(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ
(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Celal VARIŞOĞLU
(Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Doç. Dr. Cemalettin YAVUZ
(Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL
(İstanbul Kültür Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülşah Gaye FİDAN
(Gaziantep Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Sait ÇALKAL
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan KAPLAN
(Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Neslihan İlknur KOÇ KESKİN
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Akif GÖZİTOK
(Erzurum Teknik Üniversitesi)

Alan Editörleri

Field Editors

Klasik Türk Edebiyatı

Prof. Dr. Orhan Kemâl TAVUKÇUOĞLU
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Prof. Dr. Şerife YALÇINKAYA
(Ege Üniversitesi)

Halk Edebiyatı

Prof. Dr. Canser KARDAŞ
(Muş Alparslan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Damlanur KÜÇÜKYILDIZ GÖZELCE
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Yeni Türk Edebiyatı

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN
(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Türk Dili

Prof. Dr. Ümit HUNUTLU
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Türk İslâm Edebiyatı

Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ
(İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Yılmaz ÖKSÜZ
(Ege Üniversitesi)

Türkçe Eğitimi

Öğr. Gör. Dr. Bestami BİLGE
(Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Öğr. Gör. Hakan SÖNMEZ
(Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Tarih ABD

Prof. Dr. Hidayet KARA
(Muş Alparslan Üniversitesi)

Sayı Hakemleri
Issue Reviewers

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK
(Adıyaman Üniversitesi)

Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ
(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL
(İstanbul Kültür Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan KAPLAN
(Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Sait ÇALKA
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN
(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Halil KARABULUT
(Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan Kemâl TAVUKÇUOĞLU
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Merve YILMAZ
(Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Prof. Dr. Şerife YALÇINKAYA
(Ege Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nagihan ÇAĞLAYAN
(Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN
(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Songül KARACA
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet TOPAL
(Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÖZTÜRK
(Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Armağan ZÖHRE
(Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Arş. Gör. Songül AKBOĞA
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilge KARGA GÖLLÜ
(Çukurova Üniversitesi)

Dr. Mustafa GÜNCÜ
(Dokuz Eylül Üniversitesi)

Klasik Divan
Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (KD-UDKEAD)
International Journal of Language, Culture and Literature Researches (KD-IJLCLR)
Cilt 2 / Sayı 1 / Yaz 2025

Yazı İşleri Sorumlusu
Managing Editor

Fatma TÜRK

Dil Editörleri
Language Editors

Öğr. Gör. Dr. Bestami BİLGE (Türkçe)
Öğr. Gör. Hakan SÖNMEZ (İngilizce)
Dr. Öğr. Üyesi Ebubekir Sıddık ŞAHİN (Farsça)

Musahhahler
Proofreaders

Yasemin GÖKKUŞ
Selin YAVUZ

Son Okuma Sorumluları

Final Proofreaders
İlknur CEVHER
Gizem SERGERDANOĞLU

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj
Cover Design and Layout

Beyza ABDUKARIMOV

Yazışma Adresi
Contact

dergiklasikdivan@gmail.com
<https://dergi.klasikdivan.com>

Dibace

Kıymetli Klasik Divan Okurları,

Klasik Divan: Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi 2/1 (KD-UDKEAD 2/1), 30 Haziran'da yayımlanmıştır. Dergimize gönderilen yazılar, yayın kurulunun ön incelemesinin ardından yazıyla ilintili olarak çift taraflı kör hakem değerlendirmesine tabi tutulmuştur. Yapılan ön incelemeler ve hakem değerlendirmelere göre uygun bulunmayan yazıların elenmesi neticesinde bu sayıda; dördü *Araştırma Makalesi* ve ikisi *Kitap Tanıtım Yazısı* olmak üzere toplam altı yazı yayımlanmıştır. Dergimize yazılarıyla katkıda bulunan değerli araştırmacılara, hakemlik teklifimizi geri çevirmeyip yazıları inceleyen kıymetli hakem kuruluna ve yayın sürecinde büyük bir titizlikle çalışan Klasik Divan Çevrim İçi Edebiyat Topluluğu üyelerine teşekkür ederiz. Nitelikli çalışmalarla akademi âlemine katkı sunmaya gayret eden *KD-UDKEAD*'ın özgün makalelerle uzun soluklu olmasını temenni ediyoruz. Saygılarımızla.

Baş Editör
Öğr. Gör. Esra AKA

Makale göndermek için ilk tarih: 22 Ocak 2025
Makale göndermek için son tarih: 22 Nisan 2025
1. Sayının yayımlanma tarihi: 30 Haziran 2025

İÇİNDEKİLER CONTENT

Dergi Künyesi:	I
Dibace:	V
İçindekiler:	VI
Araştırma Makalesi Research Article	
1. Florinalı Nâzım Tarafından Ziyâ Gökalp'in Ölümü Üzerine Yazılan Şiir: Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda Poem Written By Nazım of Florina on The Death of Ziya Gokalp: In The Presence of Ziya Gökalp's Coffin Dr. Murat ASLAN.....1	
2. Klasik Şiirin Aynasında Osmanlı'da Sokak Gösterileri Street Performances in The Ottoman Empire Through The Mirror of Classical Poetry Dr. Zeliha ACAR.....18	
3. Seyyid Lokmân Oğuznâmesi'nin Gagauz Tarihindeki Yerine Dair Bir Değerlendirme An Evaluation of The Role of Seyyid Lokmân's Oghuznâme in Terms of Gagauz History Muhammet Emin ÖZÇELİK.....45	
4. Çalışma Ahlakı Üzerinden İki Dinî Gelenek Two Religious Traditions on Work Ethics Dilan ADANÇ-Fatma ÖZDOĞAN.....55	

Kitap Tanıtım Yazısı
Book Review

5. Dijital Beşerî Bilimler Araçlarının Metin Analizinde ve Görselleştirmede Kullanılabilirliği ve Uygulamaları EcemnurTOPCU.....	64
6. Yûnus Emre Risâletü'n-Nushiyye-Dîvân İlknurCEVHER.....	69

Florinalı Nâzım Tarafından Ziyâ Gökalp'in Ölümü Üzerine Yazılan Şiir:

Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda

Poem Written By Nazım of Florina on The Death of Ziya Gokalp:

In The Presence of Ziya Gokalp's Coffin

Dr. Murat Aslan

murataslan@yyu.edu.tr

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

<https://orcid.org/0000-0002-4667-2174>

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Araştırma Görevlisi

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi/Date of Submission: 12 Mart 2025

Kabul Tarihi/Date of Acceptance: 20 Nisan 2025

Sayfa/Page: 1-16

Atıf/Citation: Aslan, Murat. "Florinalı Nâzım Tarafından Ziyâ Gökalp'in Ölümü Üzerine Yazılan Şiir: Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda". *Klasik Divan: Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2025),1-16.

Değerlendirme/Peer Review: İki dış hakem-Çift taraflı körleme/Double anonymized-Two external.

İntihal/Plagiarism: Bu makale turnitin programında taranmıştır. /This article was checked by turnitin.

Florinalı Nâzım Tarafından Ziyâ Gökâlþ'in Ölümlü Üzerine Yazılan Şiir:

Ziyâ Gökâlþ'in Tâbûtu Huzûrunda

Poem Written By Nazım of Florina on The Death of Ziya Gokalp:

In The Presence of Ziya Gokalp's Coffin

Dr. Murat ASLAN

Özet

Türk tarihinin en önemli mütefekkirlerinden Ziya Gökâlþ 25 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir. Henüz 48 yaşında olan Gökâlþ'in ölümlü Türk milletinde derin bir üzüntüye neden olmuştur. Başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere pek çok önemli isim Ziya Gökâlþ'in ailesine taziye mesajlarını iletmişlerdir. Atatürk'ün emriyle Ziya Gökâlþ için resmî cenaze töreni düzenlenmiş ve bu törene halktan binlerce kişi katılmıştır. Sultan Mahmud Türbesi'nin haziresine defnedilen Ziya Gökâlþ'in mezarı başında pek çok konuşma yapılmıştır. Cenaze törenini takip eden günlerde de dönemin önde gelen edebiyatçıları ve düşünce adamları tarafından çeşitli gazete ve dergilerde Ziya Gökâlþ'e dair yazılar yayımlanmıştır. 20. asır Türk şairlerinden Florinalı Nâzım da Ziya Gökâlþ'in mezarı başında okumak üzere bir şiir kaleme almış, duyduğu derin acıyı bu eseriyle dile getirmiştir. Nefî, Nedim, Mimar Sinan, Tevfik Fikret ve Namık Kemal gibi Türk büyükleri için düzenlediği anma toplantısıyla ve bu toplantılarda okuduğu şiirlerle ünlenen Florinalı Nâzım'ın Ziya Gökâlþ için yazdığı Ziyâ Gökâlþ'in Tâbûtu Huzûrunda adlı şiir oldukça dikkat çekicidir. Gökâlþ'in öldüğü 25 Ekim 1924'ten cenaze töreninin yapıldığı 26 Ekim 1924'e dek bir günlük sürede kaleme alınan bu şiir on iki dörtlükten meydana gelmekte ve Florinalı Nâzım'ın bu vefat olayı karşısında yaşadığı psikolojik durumu ve samimi duyguları gözler önüne sermektedir. Sevilen bir insanın kaybı dolayısıyla bir şairin ölüm gerçeği ve yaşanan hatıralar arasında gidip gelmesi, söz konusu şiirin döngüsel bir biçimde meydana gelmesine neden olmuştur. Bu eser aynı yıl içerisinde İstanbul'da broşür olarak da yayımlanmıştır. Bu çalışmada Florinalı Nâzım'ın bahsi geçen eserini tanıtmak, orijinal hâliyle ve transkripsiyonlu metniyle ilim âleminin istifadesine sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Gökâlþ, Florinalı Nâzım, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Yeni Türk Edebiyatı.

Abstract

Ziyâ Gökâlþ, one of the most important thinkers in Turkish history, passed away on October 25, 1924. The death of Gökâlþ, who was only 48 years old, caused deep sadness in the Turkish nation. Many important names, especially Mustafa Kemal Atatürk, conveyed their condolences to Ziyâ Gökâlþ's family. Upon Atatürk's directive, an official funeral ceremony was held for Ziyâ Gökâlþ and thousands of people from the public attended this ceremony. Many speeches were made at the grave of Ziyâ Gökâlþ, who was buried in the graveyard of Sultan Mahmud Tomb. Nazım of Florina, one of the 20th century Turkish poets, wrote a poem to be read at the grave of Ziyâ Gökâlþ and expressed the deep pain he felt with this work. In the days following the funeral, articles about Ziyâ Gökâlþ were published in various newspapers and magazines by leading literary figures and thinkers of the period. The poem titled "In the Presence of Ziyâ Gökâlþ's Coffin", written for Ziyâ Gökâlþ by Nazım of Florina, who became famous for the memorial meetings he organized for Turkish greats such as Nefi, Nedim, Mimar Sinan, Tevfik Fikret and Namık Kemal, is quite remarkable. This poem, which was written in a one-day period from October 25, 1924, when Gökâlþ died, to October 26, 1924, when his funeral ceremony was held, consists of twelve quatrains. The work in question was also published as a brochure in the same year. In this study, it is aimed to introduce this work of Nazım of Florina and to present it to the academic world in its original form and with its transcribed text.

Key Words: Ziyâ Gökâlþ, Nazım of Florina, Turkish Poetry of the Republican Period, New Turkish Literature.

Giriş

Ziya Gökalp (d.1876/ö.1924), tam olarak teşhis edilemeyen bir hastalık sebebiyle 25 Ekim 1924'te vefat etmiştir. Türk milleti bu kayba çok üzülmüş, Mustafa Kemal Atatürk bir telgrafla Gökalp'in eşi Vecihe Hanım'a başsağlığı dilemiştir. Ölüm haberi Türk kamuoyunda ve basında geniş yankı uyandırmış, cenaze programı ayrıntılı bir şekilde paylaşılmıştır. Atatürk, Ziya Gökalp'e yakışır bir cenaze töreni için yetkililere emirler vermiş ve bunun için Maliye Bakanlığı tarafından İstanbul Belediyesi'ne 500 lira para gönderilmiştir. Ziya Gökalp'in Türk bayrağına sarılı cenazesi protokol ve halk eşliğinde Fransız Hastanesinden Ayasofya'ya getirilmiş, burada cenaze namazı kılınmış ve toprağa verilmek üzere Sultan Mahmud Türbesi'ne götürülmüştür. Defin töreninde pek çok konuşma yapılmış, nutuklar atılmıştır.¹ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının internet sitesinde yer alan bu cenaze törenine dair video, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk halkının Ziya Gökalp'e olan sevgisini ve ölümünden duydukları üzüntüyü kanıtlar niteliktedir.²

Biyografisini özetlemek gerekirse Ziya Gökalp, Tevfik Efendi ve Zeliha Hanım'ın oğlu olarak Diyarbakır'da doğmuştur. Üç yıl mahalle mektebinde okumuş, ardından Diyarbakır Askerî Rüştiyesine devam etmiştir. Bir süre Diyarbakır Mülki İdadisine gitmiş fakat buradaki eğitimini tamamlamamıştır. 1895'te Mülkiye Baytar Mekteb-i Âlîsine kaydolmuş ancak gizli toplantılara katılmak ve zararlı yayımları okumak suçlamasıyla okuldan kovulup bir yıl boyunca hapis yatmıştır. Kısa bir süre memurluk ve Fransızca öğretmenliği yapmıştır. 1911'de Selanik İttihat ve Terakkî Mekteb-i Sultânîsinde sosyoloji dersleri vermeye başlamış ve böylece Osmanlı'da bu dersi veren ilk kişi olmuştur. 1912'de Ergani Madeni mebusu seçilmiştir. 1913-1919 yıllarında Dârü'l-hilâfeti'l-aliyyede ve Dârü'l-muallimâtta ictimâiyyat derslerine girmiştir. İstanbul'un işgal edilmesi üzerine Bekir Ağa Bölüğünde tutuklu kalmış, ardından Limni ve Malta adalarına sürülmüştür. Bu sürgün, iki yıl dört ay sürmüştür. 19 Mayıs 1921'de Türkiye'ye dönen Ziya Gökalp, önce Ankara Hükümeti Maarif Vekâleti İlim Encümeni üyesi, ardından Telif ve Tercüme Heyeti reisi olmuştur. 25 Ekim 1924'te İstanbul Fransız Hastanesinde ölmüştür. Kendisi için resmî cenaze töreni düzenlenmiş ve Sultan Mahmud Türbesi'nin haziresine defnedilmiştir.³ Ziya Gökalp; hayatı boyunca siyasi, sosyal ve kültürel konularda ilmî, edebî ve fikrî yazılar kaleme almıştır. Modern Türkiye'nin siyasi ve fikrî temellerini oluşturmuştur. Hem kendi dönemine hem de sonraki dönemlere mütefekkir kimliğiyle yol göstermiştir. Birçok kavramı ve yeni düşünceyi Türk toplumuna tanıtmıştır. Millî edebiyat ve Cumhuriyet edebiyatının inşasında etkili olmuştur. Büyük mütefekkirin eserlerinden bazıları şunlardır: *Türkçülüğün Esasları*, *Türk Töresi*, *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak*, *Türk Medeniyet*

-
- 1 Erdal Aydoğan, "Ziya Gökalp'in Ölümünün Türk Kamuoyu ve Basındaki Yansımaları", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10/2 (2010), 183-186.
 - 2 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Ziya Gökalp'in Cenaze Töreni (Video)" (Erişim 20 Ekim 2024).
 - 3 Orhan Okay, "Ziya Gökalp". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996), 14/124-125.

*Tarihi, Doğru Yol, Yeni Hayat, Altın Işık, Kızıl Elma, Rusya'daki Türkler Ne Yapmalı?*⁴

Ziya Gökalp'in ölümü, bütün Türkiye'yi derinden üzmüş ve bununla ilgili pek çok yazı kaleme alınmıştır. 26 Ekim 1924'te Akşam gazetesinde Necmettin Sadak'ın, Hâkimiyet-i Milliye'de Hamdullah Suphi Tanrıöver'in, Son Telgraf'ta Enver Behnan Şapolyo'nun, 27 Ekim 1924'te Aydınlık gazetesinde Şevket Süreyya Aydemir'in, Cumhuriyet gazetesinde Yunus Nadi'nin, Hâkimiyet-i Milliye'de Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun ve Abdülfeyyaz Tefvik Yergök'ün, İkdam'da Ahmet Cevdet Oran'ın, Tanin'de İsmail Müştak Mayakon'un, Vakıf'te Halide Edip Adıvar'ın ve Mehmet Emin Ayni'nin, 29 Ekim 1924'te Hâkimiyet-i Milliye'de Ahmet Rasim'in Ziya Gökalp'in ölümü üzerine kaleme aldıkları yazılar yayımlanmıştır.⁵ Söz konusu yazılar, Gökalp'in ölümüne dair yazılanların tamamı değil, yalnızca bir kısmıdır.

Ziya Gökalp'in vefatına derinden üzülenlerden biri de Florinalı Nâzım'dır. Florinalı Nâzım, Ziya Gökalp'in cenaze merasiminde okunmak üzere bir şiir kaleme almış ve bu şiirle Gökalp'e olan sevgisini, onun ölümünden dolayı duyduğu üzüntüyü ve Gökalp'in Türk milleti için ne ifade ettiğini anlatmıştır. *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adını taşıyan bu şiir aynı yıl İstanbul'da broşür olarak bastırılmıştır.⁶

Florinalı Nâzım'ın *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adlı eseri daha önce, Eda Güler'in *Florinalı Nâzım'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme* adlı yüksek lisans tezinde Latin harflerine aktarılmış ve incelenmiştir ancak transkripsiyon alfabesinin kullanılmadığı bu transkripsiyon işleminde pek çok okuma hatasıyla karşılaşmış ve uzatma işaretlerinin yanlış kullanıldığı görülmüştür. Yanlış okumalar metnin doğru bir şekilde anlaşılmasını imkânsız kılarken uzatma işareti hataları da aruz ölçüsünü bozmaktadır.⁷ Bundan dolayı söz konusu eserin tekrar çalışılması gerektiği kanaatine varılmıştır. Bu çalışmanın amacı; Florinalı Nâzım'ın *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adlı eserini tanıtmak, orijinal metni ve transkripsiyon alfabesine aktarılmış hâlini ilim âleminin istifadesine sunmaktır. İlgili şiiri incelemeye geçmeden önce Florinalı Nâzım'ın tanıtılması gerekmektedir.

1. Florinalı Nâzım ve Eseri

Florinalı Nâzım (d. 1883/ö. 1939) Hâlid Nâzım Bey'in ve Necibe Hanım'ın oğlu olarak Florina şehrinde⁸ doğmuştur. Asıl ismi Mehmed Nâzım olan şair, soyadı kanunundan sonra Özgünay soyadını almıştır. İlk ve orta öğrenimini Florina'da tamamladıktan sonra İstanbul'da hukuk

4 Abdullah Şengül, "Ziya Gökalp", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Erişim 20 Ekim 2024).

5 Salim Çonoğlu, "Ziya Gökalp'in Hastalığı, Vefatı ve Ardından Yazılanlar". *Türk Dili* 73/874 (2024), 65-84.

6 Florinalı Nâzım, *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* (İstanbul, 1340).

7 Eda Güler, *Florinalı Nâzım'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024).

8 Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde.

okumuş, Dâhiliye Nezaretinde ve Emniyet-i Umumiyyede memurluk yapmıştır. 1922 yılında eşi Emine Hanım'ı doğum yaparken kaybetmiş, kısa bir süre sonra da bebeğini yitirmiştir. Hayatta kalan ilk kızı Aliye Meliha Hanım'ı şair olarak yetiştirmekle uğraşmıştır.⁹ 1916 yılından 1930 yılına dek *Polis Mecmuası*'nın müdürlüğünü yürütmüş, bu dergide “Polis, Bazen Nasuh ve Mürebbidir” ve “Yangınlarda İttihaz Olunacak Tedabir” gibi meslekî yazılar yayımlamıştır.¹⁰ 1927’de Emniyet-i Umumiye Neşriyat Şubesi Müdürlüğüne atanarak Ankara’ya gitmiş, daha sonra Gümüşhane Mektupçuluğuna tayin edilince yer değiştirmek istemeyip kendi rızasıyla emekliye ayrılmıştır. Emekli olduktan sonra maddi sıkıntılar çekmeye başlayan Florinalı Nâzım avukatlık yapmak istediğini belirtmiş, bu durum dönemin gazetelerinde büyük yankı uyandırmıştır.¹¹ Yüksek tansiyon nedeniyle İstanbul’da vefat etmiştir.¹² Kendisinin dediğine göre edebiyata ilgisi henüz 5-6 yaşlarındayken başlamıştır. İlk şiirlerini 14 yaşında Selanik’te basılan *Çocuklara Rehber* adlı bir dergide yayımlamıştır. 1324/1906-1907’de Eşref gazetesi tarafından düzenlenen şiir yarışmasında birinciliği elde etmiştir.¹³ Eşinin ölümü üzerine Abdülhak Hâmid’in *Makber* şiirinden ilham alarak *Zeyl-i Makber* şiirini kaleme almış ve bu nedenle “Zeyl-i Makber şairi” olarak ünlenmiştir. Büyük bir şair olduğuna inanan Florinalı Nâzım, önde gelen şairlerin peşini bırakmamış ve onlardan imzalı fotoğraflar, övgü metinleri vs. talep etmiştir. Meşhur şair ve yazarlar Florinalıyı başlarından savmak için onun metinlerine takriz ve tenkitler yazmışlar, kendi fotoğraflarıyla eserlerini de övgü dolu ifadelerle Florinalı’ya hediye etmişlerdir. Florinalı ise bunları kendi dehasının bir delili olarak kabul etmiştir. Florinalı Nâzım’ı büyük şair olarak nitelendiren ilk şair Tevfik Fikret’tir. Abdülhak Hâmid de Florinalı’yı “Büyük bir şairsiniz!” diyerek övmüştür. Sâmipaşazâde Sezâî, 1924 yılında imzaladığı bir fotoğrafında Florinalı Nâzım’a “Büyük şair” demiştir.¹⁴ Kendisini şiir kralı olarak ilan eden Florinalı Nâzım *Türk Şiir Krallığı Neden ve Nasıl Doğmuştu?* adlı eserinde kendi sanat kariyerini anlatmıştır.¹⁵ Florinalı Nâzım’ın eserlerinden bazıları şunlardır: *Nef’î ve Fikret’in Büyük Ruhlarına, Şâ’ir-i A’zâmımızı Tebcîl, Ebediyet Yolunda Bir Hitabe, Zafer Teraneleri, Cumhuriyet Marşları, Türk’ün Büyük Zaferi*¹⁶. Behçet Necatigil, Florinalı Nâzım’ın şiirlerini beğenir ancak onun asıl şöhretinin nedenini kendi kendisini “şiir kralı” olarak ilan etmesinde bulur.¹⁷ Florinalı Nâzım’ın ölümü dolayısıyla bir yazı yayımlayan Peyami Safa “Bütün ömründe ona hepimiz güldük.” demiş, şairin her şeyiyle gülünç olduğunu ve bütün bir neslin ona kahkahalarla ya da kıs kıs güldüğünü söyle-

9 Dilek Çetindaş, “Florinalı Nazım”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Erişim 20 Ekim 2024.

10 Cüneyt Akdeniz, *Polis Mecmuası Yazıları (1919-1923)* (İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 107-113.

11 Güler, *Florinalı Nâzım’ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, 10-11.

12 Çetindaş, “Florinalı Nazım”.

13 Güler, *Florinalı Nâzım’ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, 6-10.

14 Beşir Ayvazoğlu, “Florinalı Nâzım, Edebiyatımızın Tatlı Kaçığı”, *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V, 1-5 Kasım 2007, Bildiriler*. ed. C. Yılmaz (İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları, 2008), 2/287.

15 Çetindaş, “Florinalı Nazım”.

16 Güler, *Florinalı Nâzım’ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, 482.

17 Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (İstanbul: Varlık Yayınları, 1995), 147.

miştir. Şair, hayatta olduğu gibi ölümünden sonra da karikatürlere konu olmaktan kurtulamamıştır.¹⁸

Florinalı Nâzım'ın hayatında ve sanatında ihtifallerin yani toplu anma törenlerinin önemi büyüktür. Şair; Nef'î, Süleyman Tevfik, Mimar Sinan, Nedim, Şeyh Galip, Namık Kemal ve Tevfik Fikret için anma toplantıları düzenleyip şiirler okumuştur. *Hâtîrât-ı Meşâhir* bu tür toplantılarda okunan şiirlerin toplandığı bir eserdir.¹⁹ Çoğunlukla ilgili kişinin mezarı başında okunan bu şiirlerden biri de Ziya Gökalp için yazılmıştır. *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adını taşıyan bu şiir, şair tarafından Ziya Gökalp'in ölümünden hemen sonra, cenaze töreninde okunmak üzere kaleme alınmış ve törende okunmuştur. Aynı yıl eser broşür hâlinde İstanbul'da bastırılmıştır.

2. Eserin Özellikleri

Ziya Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda, toplam 4 sayfalık bir broşürdür. Broşürün ön kapağında şairin ve eserin ismi, eserin basım yeri (İstanbul) ve basım yılı (1340) yer almaktadır. Yine ön kapakta Sâmipaşazâde Sezâî'nin Florinalı Nâzım'a dair bir ifadesi yer almaktadır. Bu ifadede Sâmipaşazâde Sezâî, büyük fırtınaların denizleri coşturması gibi büyük hadiselerin de Florinalı Nâzım'ın şairane ruhunu coşturduğunu söylemektedir. Sâmipaşazâde Sezâî'ye göre Ziya Gökalp'in ruhu, büyük bir milletin meşalesidir ve onun coşkun denizinde sönmeden dalgalanmaktadır. Sâmipaşazâde'nin takdim yazısının altında Florinalı Nâzım'ın Gökalp için yazdığı şiirin 11. dördlüğü yer almaktadır ancak bu dördlüğün 3. mısrası değiştirilmiş ve yerine şiirde yer almayan bir mısra yazılmıştır. Ön kapağın iç kısmında, "Büyük Millet Meclisinden ve 'alâkadâr makâmât-ı 'âliyyeden - edebiyât nâmına- biristirhâm ve takrîz-i üstâda teşekkür" adlı bir yazı bulunmaktadır.²⁰ Bu yazının devamı arka kapağın iç kısmında bulunmaktadır. Eserin arka kapağında Florinalı Nâzım'ın *Tevfik Fikret'in Hayât ve Hâtîrâtı* adlı yeni bir eserinin tanıtımı yer almaktadır. Broşürün tamamını oluşturan dört sayfalık kısımda ise her sayfada üç adet dördlük bulunmak üzere *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adlı on iki dördlükten meydana gelen şiir yer almaktadır.

Şiir 11'li hece ölçüsüyle (6+5) yazılmıştır. Kafiye düzeni, abab, cccb, dddb... şeklindedir. Şairin genel olarak tam kafiyeyi tercih ettiği ve ahengi sağlamak üzere rediflerden yararlandığı görülmektedir.

En sonda eserin yazıldığı yer ve tarihin bilgisi bulunmaktadır. Buna göre eser İstanbul'da, 26 Teşrîn-i Evvel 1340'ta (26 Ekim 1924'te) yazılmıştır. O hâlde şiir, Ziya Gökalp'in vefat haberini alan Florinalı Nâzım tarafından cenaze merasiminde okunmak üzere bir günlük sürede yazılmıştır.

18 Ayvazoğlu, "Florinalı Nâzım, Edebiyatımızın Tatlı Kaçığı", 305.

19 Çetindaş, "Florinalı Nazım". / Güler, *Florinalı Nâzım'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, 13.

20 Bu yazı, makalenin konusu ile ilgili olmaması dolayısıyla transkripsiyonlu metin kısmında yer almamaktadır.

3. Eserin Tahlili

Ölüm, ölen kişinin yakınlarını mevcut durumun apaçık gerçekliği ile bir ömür boyunca yaşanan hatıraların hayali arasında bırakır. Tabut, ölen kişinin artık bu dünyada olmadığını bir kanıtı olarak dururken onun yaşadığı bütün bir hayatın hayaliyle çevrilidir. Bu hâl, cenaze törenine katılanlar arasında derin üzüntüye, ölümü inkâr etmeye, şoka girmeye ve hayallere dalıp gitmeye neden olur. Florinalı Nâzım'ın şiiri bu psikolojiyi apaçık ortaya koyan bir eserdir. On iki dörtlükten meydana gelen bu şiir genel olarak incelendiğinde her dörtlüğün ilk üç mısrasının, Gökalp'in ölümü sebebiyle derin bir acı içinde bulunan Florinalı Nâzım'ın hayallerini ve hatıralarını yansıttığı görülür. Bu kısımlarda şair bazen Gökalp'in vefatını inkâr eder bazen Gökalp'in Türk mefkûresi peşinde geçen hayatını düşünür bazen de onun hayatı boyunca çektiği acıları hatırlar. Dörtlüklerin son mısrası ise daima Ziya Gökalp'in öldüğü gerçeğini ifade eder. Bu bakımdan şiir, hayal ile hakikat arasındaki bir döngüyü tekrarlar.

Florinalı Nâzım şiirin ilk dörtlüğünde, Ziya Gökalp'in ölümünden dolayı duyduğu üzüntüyü çarpıcı bir şekilde dile getirir. Onun ölümü, sanki tek bir ferdin dünyadan göçmesi değil bütün bir cihanın yok olması gibidir: “Ziya Gökalp değil, bir cihân söndü!” Ünlü mütefekkirin vefatı yeryüzünü kedere boğmuştur. Bu olay tabiata da yansımış, ortalığın kararması imgesiyle bu durum ifade edilmiştir: “Ortalık mükedder, hava kararmış.” Gökalp'in ölümü şairin duygularında parlayan gökyüzünün sönmesi gibi olağanüstü bir üzüntüye neden olmuştur: “Sanırım, parlayan âsumân söndü!”

İkinci dörtlük bir tecahülûarif sanatıyla başlar. Şair, Ziya Gökalp'in de mi ölümü düşündüğünü sorar: “Ziya Gökalp de mi ölümü kurdu?” Ardından Allah'a seslenir ve bu büyük insanın da mı öldüğünü sorup Gökalp'in vefatını hâlâ idrak edemediğini ve bu olayın şoku içerisinde olduğunu ifade eder: “Ya Rabbi, şu büyük kalp de mi durdu?” Sonraki iki mısra Gökalp'in hayatta iken Türklük, ilim ve aydınlanma için nasıl da uğraştığı hakkındadır. Şair, Ziya Gökalp'in gayretini tufana benzetmektedir: “Ki çarpan küreler gibi vururdu!..// Feryâdı yükselen bir tûfân söndü!”

Üçüncü dörtlükte Florinalı Nâzım, Ziya Gökalp'in hayattayken toplum için fikirsel anlamda nasıl bir çaba içine girdiğini, içinde bulunulan kötü durumdan kurtulmanın çarelerini nasıl aradığını hatırlar. Onun beyninde yanan ateşten fikirler şair tarafından yanardağa benzetilir ve böylece Gökalp'in bu konuda üstünlüğü vurgulanır: “Yanardağ gibiydi beyninde âteş.” İkinci mısra ise Florinalı Nâzım, bir güneşe benzettiği Ziya Gökalp'in öldüğü gerçeğiyle yüzleşir. Gökalp hayattayken parlamış, parlamış ve nihayet batmıştır: “Parlayup, parlayup batdı bir güneş!” Şair, Gökalp gibi bir fikir mimarını kaybetmenin ne demek olduğunu farkındadır. Artık onun gibi birisi dünyaya gelmeyecektir: “Dünyâyı arasak, buna yok bir eş.” Dörtlüğün son mısrasında Gökalp bir denize benzetilir. Mısra bir bütün olarak düşünüldüğünde şairin zihnindeki Gökalp imgesi hem engin denizi hem de dünyayı aydınlatan güneşi çağrıştırır. Bundan dolayı şair ışıklar yayan bir denizin söndüğü şeklinde, doğrudan denizle ilişkilendirilemeyecek bir ifadeyle dörtlüğü tamamlar.

Bu durum, Gökalp'in vefatı dolayısıyla şairin içinde bulunduğu derin üzüntüyü ortaya koyacak nitelikte bir delildir. Şair “ziyâ” kelimesini hem ışık anlamına gelecek hem de Ziya Gökalp'i hatırlatacak bir biçimde tevriyeli olarak kullanmıştır: “Ziyâlar neşr iden bir ‘ummân söndü!”

Dördüncü dörtlük yine Gökalp'in hatıralarıyla başlar. O, hayattayken fikirleri dolayısıyla hummalar içinde kıvranmış, bir meşale gibi âdeta insanların canını yakarak onları uyandırmıştır: “Hummâlar içinde kıvranan Ziyâ// Cân yakan bir meş‘al gibiydi gûyâ!” Ölüm, Gökalp'in hayatını sanki hiç yaşanmamış gibi kılmıştır. Şair, Gökalp'in hayatını hüznü bir rüyaya benzetir. Dördüncü mısra ise Gökalp'in öldüğü gerçeğini bir kez daha tekrar eder: “Nihâyet o da bak, bir hazîn rü‘yâ/ Bir dalgın deryâ[y]dı, bî-zebân söndü!”

Şaire göre Ziya Gökalp'in hayatı çalkalanıp sönen bir bilmece gibidir: “Varlığı, çalkanıp sönen mu‘ammâ.” O bedenen ölmüştür ancak fikirleriyle sonsuza dek yaşayacaktır: “Mevti de bekâyı eyliyor îmâ!” Cenaze töreninde Ziya Gökalp'in taşınan tabutu, başlarda yükselen gökyüzüne benzetilmektedir: “Tâbûtu başlarda yükselen semâ!” Gökalp cemiyetin zekâsını parlatan bir kahramandır ancak gerçek şu ki o artık bu dünyada değildir: “Zekâlar parlatan kahraman söndü!”

Altıncı dörtlük Ziya Gökalp'in Türklük mefkûresini anlatmaktadır. O, ateşli ruhuyla ve tesirli sesiyle son nefesine dek Türklüğü yükseltmiştir. Düşüncesiyle inkılap yapmış, toplumu dönüştürmüştür. Onun fikir serüveni şair tarafından gittikçe olgunlaşan bir imana benzetilir: “Âteşin rûhuyla, nâfiz sesiyle:// Türklüğü yükseltti son nefesiyle:// İnkılâb yapmışdı felsefesiyle:// Tekâmül gösteren bir îmân söndü!”

Ziya Gökalp, Florinalı Nâzım tarafından âdeta bir peygamber gibi anlaşılmaktadır. Şair, Gökalp'i ulvi bir rehber olarak nitelemektedir. Gençliğe parlaklık veren bu ulvi rehber baştanbaşa göz kamaştırıcı bir şafağa benzetilir. Böylece onun Türk toplumu için yeni bir doğuşu simgelediği anlatılmak istenir: “Gençliğe fer viren şu ‘ulvî rehber.// Göz kamaştırıcı bir şafakdı yek-ser!” Gökalp'in sonsuza dek yaşayacak fikirleri Türkler için âdeta bir zaferdir: “Türklüğe mü‘ebbed fikri bir zafer.” Bu dörtlüğün ilk mısrasında Ziya Gökalp'in ulvîleştirilmesi gibi son mısrasında da ona ulvî bir nitelik yüklenir. Şair Ziya Gökalp'i Türklüğe zafer vadeden bir *Kur'an* olarak hayal eder. O, âdeta bir kutsal kitap gibidir: “Va‘d iden gûyâ ki bir Kur‘ân söndü!..”

Sekizinci dörtlüğün ilk mısrası Ziya Gökalp'in hece ölçüsüyle ve sade bir Türkçeyle kaleme aldığı; *Altın Işık*, *Kızıl Elma* ve *Yeni Hayat* isimli kitaplarda yayımlanan şiirlere telmihte bulunarak başlar. Şaire göre Gökalp, bu tür eserleriyle Türk toplumuna şiiri sevdirmiştir: “Şu büyük ‘âlim ki şi‘ri sevdirdi.” Dörtlüğün devamı Gökalp'in siyasi ve toplumsal konumu hakkındadır. O milliyetçidir, vatanseverdir, Türklüğe yeni bir vizyon kazandıran kişidir: “Milliyetperverdi, vatanperverdi!// Türklüğe, yeni bir cereyân virdi...” Son mısra, büyük mütefekkirin öldüğü gerçeğini bir kez daha dile getirir ve Gökalp'e dair hatıralar bir anda kesilir. Türklük için çılgın bir aşkla, coşkuyla çalışan Gökalp bu dünyadan göçmüştür: “Bu çılgın ‘aşk ile pür-tuğyân söndü!”

Dokuzuncu dörtlük Ziya Gökalp'in hayatı boyunca çektiği acılardan bahseder. Bu büyük fikir adamı dünyada vefadan çok cefa görmüştür. Ülküsü yolunda Malta'ya sürülmüş ve iki yılı aşkın bir süre boyunca esir olarak türlü acılar çekmiştir. Milliyet uğruna sürgünlere maruz kalan Gökalp'in ışıklarla çalkalanan vicdanı artık yok olmuştur: “Diyemem ‘âlemde vefâlar gördü.// Maltalar yolunda cefâlar gördü.// Milliyet uğruna menfâlar gördü.// Ziyâ[y]la çalkanan bir vicdân söndü!”

Onuncu dörtlük söz konusu acı kaybın Türk milletinde uyandırdığı derin üzüntüden bahseder. Gökalp'in ölümü dolayısıyla Türk milleti kalbinden vurulmuştur. Âdeta nur gibi olan cenaze için büyük bir kalabalık toplanmış, sanki mahşer kurulmuştur. Cenaze namazını kılmak üzere toplum, tabutun önünde el bağlamış, divan durmuştur: “Mevtiyle, kalbinden millet vuruldu.// Şu büyük nûr için mahşer kuruldu.// Bu tâbût önünde dîvân duruldu.” Sonunda şair gözlerini cenaze için toplanan kalabalıktan çevirir ve defalarca olduğu gibi bir kez daha Gökalp'in öldüğü gerçeğiyle baş başa kalır. Dehalar ölçüsündeki bir insan ne yazık ki ahirete intikal etmiştir: “Dehâlar kâbında, bir insân söndü.”

On birinci dörtlükte şair kendisinin ve Türk milletinin acısını bütün bir kâinatın matemi olarak hayal eder. Ziya Gökalp'in vefatı dolayısıyla kâinat ağlamakta, bulutlar ve gökler yas kıyafetine bürünmektedir. Çünkü asırları aşan bir irfan sahibi olan büyük mütefekkir Ziya Gökalp artık bu dünyada değildir: “Batan gündenden hazîn bir hayât ağlar.// Bu tâbût önünde, kâ'inât ağlar!// Bulutlarla gökler, yaslı tül bağlar!...// ‘Asırlar fevkinde, bir ‘irfân söndü!”

Şiirin son dörtlüğünde şair, bu şiiri yazmak üzere kendisine gelen ilhamı fişkırان bir matem olarak niteler. Şair, bu şiiri yazarken veya okurken üzüntüsünden dolayı gözyaşı dökmemektedir. Melekler ise bu gözyaşlarını silmekte, şairi teselli etmektedir. Şaire göre bütün Türklük, mefkûrelerini borçlu oldukları fikir mimarı Ziya Gökalp'in tabutu önünde eğilmektedir. Nihayet şair Allah'a döner, parlak bir cihana benzeyen Gökalp'in ölmesi dolayısıyla içinde bulunduğu acıyı adeta haykırarak ifade eder: “İlhâmım, fişkırان mâtem kesildi.// Yaşaran gözleri melekler sildi!...// Bu tâbût önünde ‘Türklük’ eğildi.// Allah'ım, ne parlak bir cihân söndü!”

Ziya Gökalp vefat ettiğinde 48 yaşındadır. Florinalı Nâzım'ın şiiri de on iki dörtlükten yani kırk sekiz mısradan meydana gelmektedir. Florinalı Nâzım'ın bu şiiri on iki dörtlük hâlinde yazmasının esas sebebini bilmek elbette mümkün değildir ancak şiirin mısra sayısıyla Ziya Gökalp'in yaşı arasındaki denklik oldukça dikkat çekicidir.

Sonuç

Ziya Gökalp'in 25 Ekim 1924 tarihinde vefat etmesi Türk halkını derinden üzmüş, 26 Ekim 1924 tarihinde düzenlenen resmi cenaze törenine halktan binlerce kişi katılmıştır. Bu törende pek çok kişi Ziya Gökalp'e dair konuşma yapmış, nutuklar atmıştır. Cenaze töreninden sonra pek çok

aydın ünlü mütefekkiye dair çeşitli gazetelerde yazılar yayımlamıştır. Türk şairlerinden Florinalı Nâzım da Ziya Gökalp'in ölümüne derinden üzülmüş, değerli düşünüre bir saygı ifadesi olarak cenaze töreninde okumak üzere *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda* adlı şiiri kaleme almıştır. Törende okunan bu şiir aynı yıl bir broşür olarak İstanbul'da yayımlanmıştır.

Florinalı Nâzım'ın on iki dördlükten müteşekkil eseri, ölümün insan üzerindeki psikolojik etkisini gözler önüne seren bir yapıya sahiptir. Genel olarak incelendiğinde her dördlüğün ilk üç mısrası Gökalp'in vefatının Florinalı Nâzım üzerinde uyandırdığı duygulara, hayallere ve hatıralara dairdir. Florinalı Nâzım önce Ziya Gökalp'in ölümüne inanamaz, bu olayı inkâr etme yolunu seçer. Şaşkınlığı ve ölüm dolayısıyla yaşadığı ilk şoku geçince ise Ziya Gökalp'in Türk milleti için hayatını verdiği idealleri düşünür. Onun düşüncelerinin ne kadar önemli olduğunu ve Türk milleti için değerini hatırlar. Daha sonra hayatını vatan ve millet uğruna harcayan bu büyük insanın hayattayken çektiği acılar aklına gelir. Şair, hatıralarını bir kenara bırakır ve cenaze törenini inceler. Herkesin Gökalp için üzüldüğünü görür ve kâinatın bu ölüm karşısında ağlayıp yas tuttuğunu hayal eder. Tabiat da tıpkı insanlar gibi yas içindedir. Dördlüklerin son mısraları daima Ziya Gökalp'in öldüğü gerçeğini anlatır. Böylece şiir hayal-hatıra-duygu ve hakikat döngüsü içerisinde ilerler.

Kaynaklar

- Akdeniz, Cüneyt. *Polis Mecmuası Yazıları (1919-1923)*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Aydoğan, Erdal. "Ziya Gökalp'in Ölümünün Türk Kamuoyu ve Basındaki Yansımaları". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10/2 (2010), 177-190.
- Ayvazoğlu, Beşir. "Florinalı Nâzım, Edebiyatımızın Tatlı Kaçığı". *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V, 1-5 Kasım 2007, Bildiriler*. ed. C. Yılmaz. 2/285-308. İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları, 2008.
- Çetindaş, Dilek. "Florinalı Nazım". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim 20 Ekim 2024. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazim-florinali>.
- Çonoğlu, Salim. "Ziya Gökalp'in Hastalığı, Vefatı ve Ardından Yazılanlar". *Türk Dili* 73/874 (2024), 65-84.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2016.
- Florinalı Nâzım. *Ziyâ Gökalp'in Tâbûtu Huzûrunda*. İstanbul, 1340.
- Güler, Eda. *Florinalı Nâzım'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Necatigil, Behçet. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık Yayınları, 16. Baskı, 1995.

Okay, Orhan. “Ziya Gökalp”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/124-128. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.

Şengül, Abdullah. “Ziya Gökalp”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim 20 Ekim 2024. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ziya-gokalp>

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. “Ziya Gökalp’in Cenaze Töreni (Video).” Erişim 20 Ekim 2024. <https://filmmirasim.ktb.gov.tr/tr/film/ziya-gokalp-in-cenaze-toreni>

TRANSKRİPSİYONLU METİN

(Ön Kapak Sayfası)

Filorinalı Nâzım

Žiyā Gökalp›iñ Tābūtu Huzūrunda

Büyük furtınalar, ‘ummānı tehyīc itdiği gibi büyük hādişāt da Filorinalı Nâzım Beg’iñ rūḥ-ı şā’irānesini galeyāna götürüyor. Bu galeyān-ı ‘ummāniñ üzerinde sönmeyerek temevvüc iden rūḥ-ı Žiyā, bir büyük milletiñ meş’alidir.

Vānīköyü-29 Teşrīn-i Evvel Sene 340

Sāmīpaşazāde Sezāī

Batan günden ḥazīn bir ḥayāt ağlar,
Bu tābūt öñünde, kā’ināt ağlar!
Gündüze yas çökdü, geceye döndü...
‘Asırlar fevķinde, bir ‘irfān söndü!

F. N.

İstanbul 1340

(1)

Žiyā Gökalp›iñ Tābūtu Huzūrunda..

- Türk ocağına ithāf-ı tekrīm -

Göñüller gamlıdır, gözler yaşarmış...
“Žiyā Gökalp” değil, bir cihān söndü!
Ortalık mükedder, hava kararmış...
Şanıırım, parlayan āsumān söndü!
“Žiyā Gökalp” de mi, ölümü kırdı?
Yā Rabbī, şu büyük kalp de mi durdu?
Ki çarpan “küre”ler gibi vururdu!..
Feryādı yükselen bir tūfān söndü!
Yanardāğ gibiydi beyninde āteş,

Parlayup, parlayup batdı bir güneş!
 Dünyâyı arasaq, buña yoq bir eş...
 Ziyâlar neşr iden bir 'ummân söndü!

(2)

Hummalar içinde kıvranan Ziyâ,
 Cân yaqan bir meş'al gibiydi güyâ!
 Niḥâyet o da baq, bir ḥazîn rü'yâ...
 Bir dalğın deryâ[y]dı, bî-zebân söndü!
 Varlığı, çalkınup sönen mu'ammâ...
 Mevti de beḳâyı eyleyor imâ!
 Tâbütu başlarda yükselen semâ!
 Zekâlar parlatan qahraman söndü!
 Ateşin rûhıyla, nâfiz sesiyle:
 Türklüğü yükseltdi şoñ nefesiyle;
 İnqılâb yapmışdı felsefesiyle,
 Tekâmül gösteren bir imân söndü!

(3)

Genclige fer viren şu 'ulvî rehber,
 Göz kamaşdıran bir şafaqdı yek-ser!
 Türklüğe mü'ebbed fikri bir zafer,
 Va'd iden güyâ ki bir Qur'an söndü!..
 Şu büyük 'âlim ki şî'ri sevdirdi,
 Milliyetperverdi, vaṭanperverdi!
 Türklüğe, yeñi bir cereyân virdi...
 Bu çılğın 'aşq ile, pür-tuğyân söndü!
 Diyemem 'âlemde vefâlar gördü,
 Maḷtalar yolunda cefâlar gördü,
 Milliyet uğrunda menfâlar gördü,
 Ziyâ[y]la çalkınan bir vicdân söndü!

(4)

Mevtiyle, qalbinden millet vuruldu,
 Şu büyük nür için maḥşer kuruldu:
 Bu tâbüť önünde dîvân duruldu,

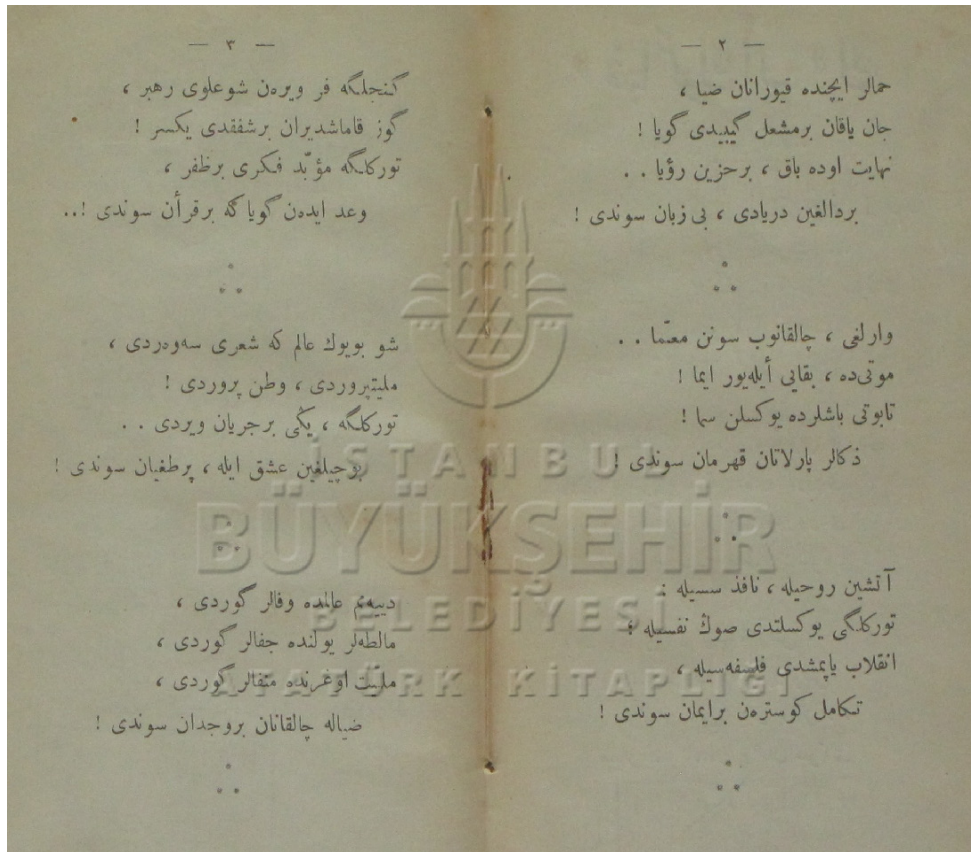
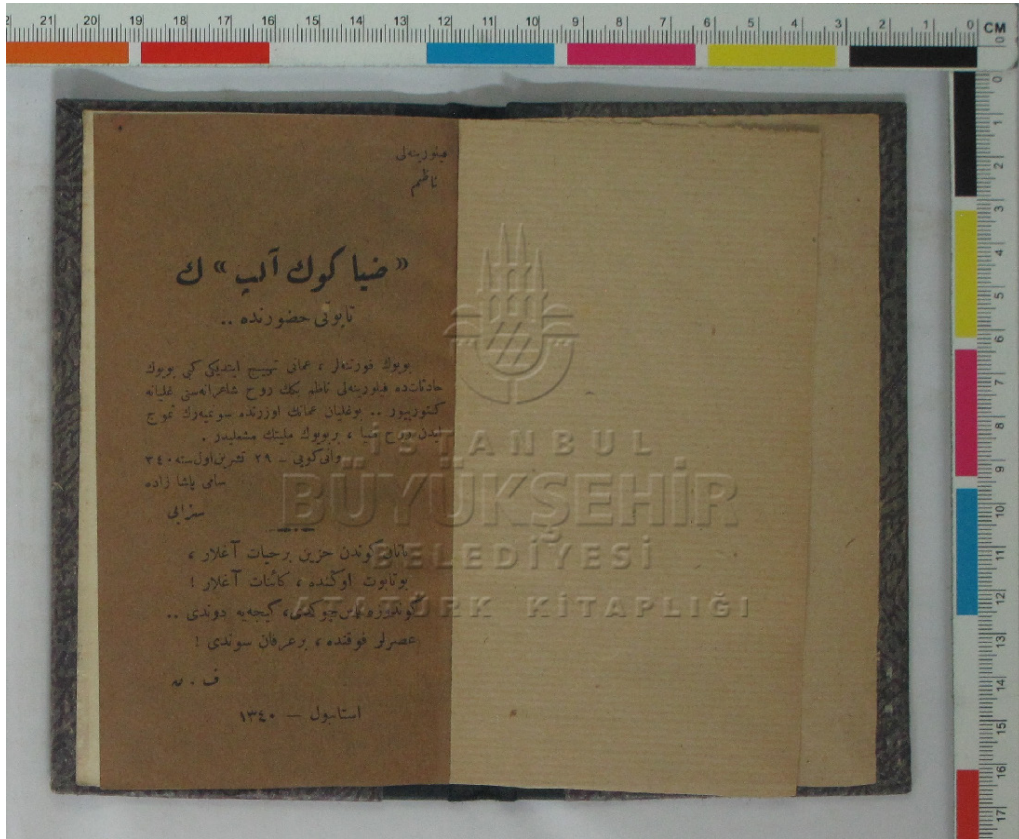
Dehâlar kâbında²¹, bir insân söndü:
Batan günden hazîn bir hayât ağlar,
Bu tâbût önünde, kâ'inât ağlar!
Buluflarla gökler, yaslı tül bağlar!..
'Aşırılar fevkinde, bir 'irfân söndü!
İlhâmım, fişkırın mâtem kesildi,
Yaşaran gözleri melekler sildi!..
Bu tâbût önünde "Türklük" egildi,
Allah'ım, ne parlak bir cihân söndü!

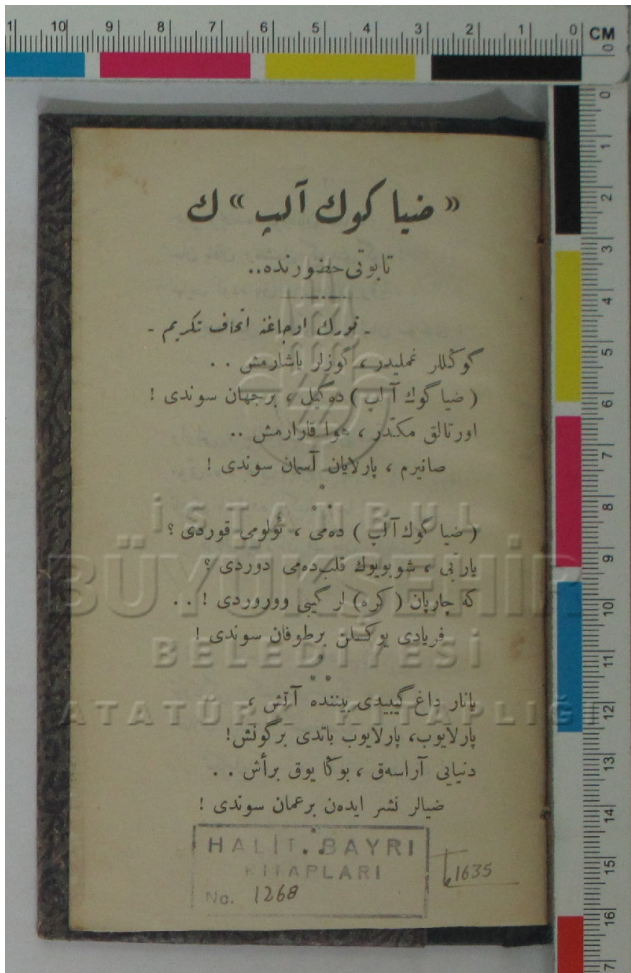
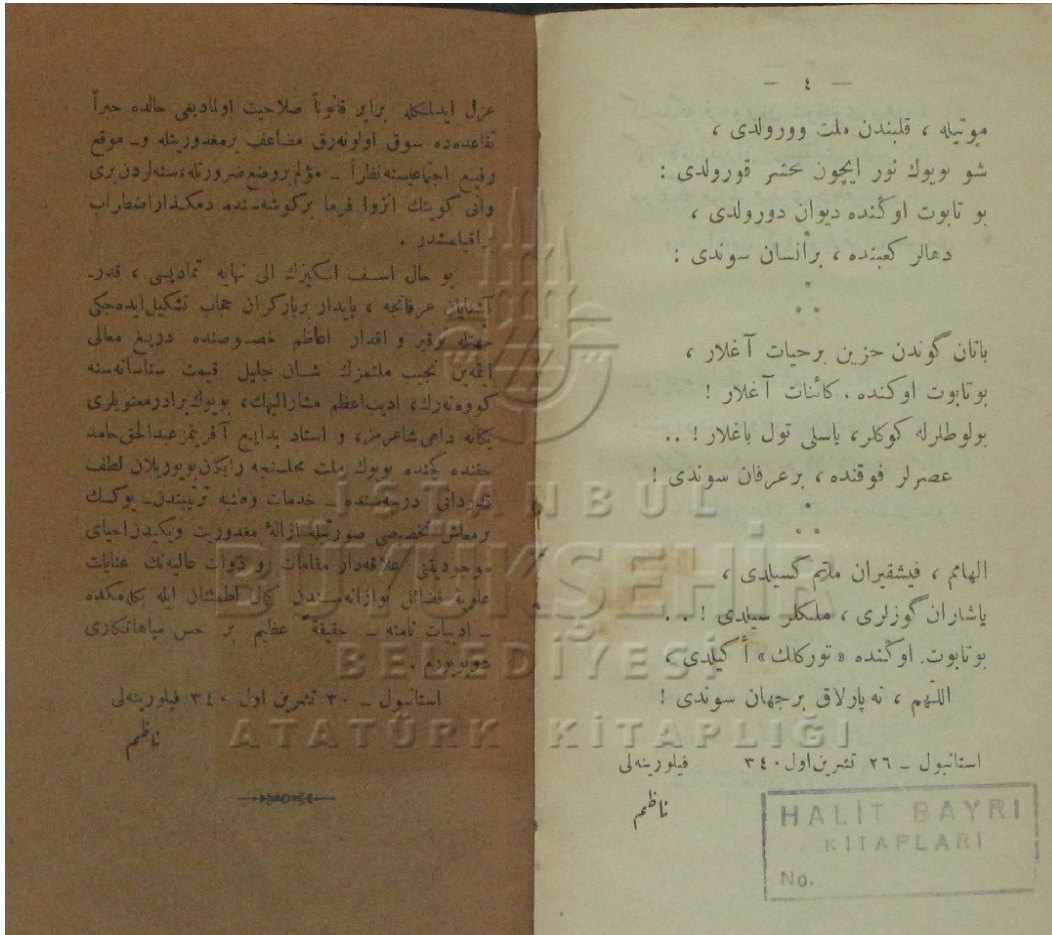
İstanbul-26 Teşrîn-i Evvel-340

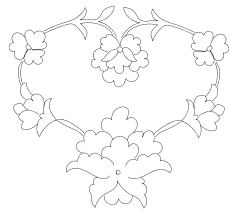
Filorinalı Nâzım

21 Bu kelime, orijinal metinde "ka'b (كعب)" şeklinde geçmektedir ancak ka'b kelimesinin "topuk kemiği, aşık kemiği, tavla zarı, küp" gibi anlamlara geldiği düşünülürse baskıda hata yapıldığı anlaşılır. Bu kelimenin doğrusu "uzaklık, mesafe" anlamlarına gelen "kâb (كأب)" olması gerekir (Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* [Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2016], 546). Ayrıca bu kelime Eda Güler'in çalışmasında hiç okunmamış, atlanmıştır (Güler, *Florinalı Nâzım'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, 65).

ORİJİNAL METİN

Klasik Divan

Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (KD-UDKEAD)
International Journal of Language, Culture and Literature Researches (KD-IJLCLR)

E-ISSN: 3023-820X
Yaz 2025 Summer 2025
Cilt 2 Volume 2
Sayı 1 Issue 1